
Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Türkiye'nin Avrupa Birliği Eğitim Programlarına Katılım Süreci

Rüçhan Özkılıç, Ersin Haspolath

*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Orhangazi Koç İlköğretim Okulu
ruchan@uludag.edu.tr, ersinh@gmail.com*

Özet. Bu çalışmada AB'nin kuruluş sürecinden başlanarak AB Eğitim politikalarının gelişim süreci ele alınmış ve Türkiye'nin AB eğitim programlarına katılım süreci anlatılmaya çalışılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla başlayan ve sürekli değişim gösteren AB-Türkiye Cumhuriyeti ilişkisi Türk eğitim sistemine etki eden yönleriyle ele alınmıştır. Bu bağlamda, Gümrük Birliği sonrası Türkiye'nin AB eğitim programlarına katılım süreci üzerinde durulmuştur. AB tarihi ve AB – Türkiye Cumhuriyeti ilişkileri ve eğitim alanında yaşanan gelişmelerin geldiği nokta tarihsel akış göz önünde bulundurularak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, AB Eğitim Programları, Ulusal Ajans.

Abstract. The European Union has its roots in the idea of economic union, but today EU is a knowledge society, rather than post-war reconstruction. For this reason education policies take an important role in EU policies. Turkey fully participated in EU General Education Programs in 2004. This paper summarizes the history of relations and educational cooperation between Turkey and the Europe. The paper is organized in four parts, history of EU, history of relations between Turkey and EU, history of EU education policy and Turkey's participation period of EU general education programs.

Key Words: European Union, EU Education Programs, National Agency.

Giriş

Avrupa'yı bütünleştirmek için yapılan girişimlerin iki yüzyıllık bir tarihi vardır. Birleşik Avrupa düşüncesi birçok yazar tarafından dile getirilmesine rağmen sadece Napolyon ve Hitler gibi liderler tarafından güç kullanılarak hayata geçirilmeye çalışılmıştır (George ve Bache, 2001). Avrupa kıtası Avrupa ülkeleri arasındaki sürekli rekabetin bir sonucu olarak birçok kanlı savaşa ev sahipliği yapmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonucu oluşan barış ortamını korumak, Avrupa ülkelerini ekonomik ve politik olarak bütünleştirmek, totaliter rejimlere karşı demokrasiyi güçlendirmek amacıyla yapılan girişimlerin ilk sonucu 5 Mayıs 1949 'da 10 kurucu devlet tarafından oluşturulan Avrupa Konseyidir. Avrupa Konseyinin merkezi Fransa'nın Strazburg kentinde bulunmaktadır (Ana Britannica, 1986). Avrupa Konseyi farklı fikirlerin savunulduğu bir platform olmasına rağmen "Birleşik Avrupa" düşüncesini savunan Avrupalıları tatmin eden bir yapıya kavuşamamıştır (George ve Bache, 2001).

İkinci Dünya Savaşı sonrası kömür üretimi savaş öncesi üretimin yarısından daha azdı ve dökme demirin 1946 yılı üretimi 1938 yılı üretiminin üçte biri oranındaydı (Laqueur, 1972). Bu nedenle Avrupa ülkelerinde hükümetler bozulan ekonomiyi düzeltmek için yeni arayışlar içerisindeydi. "Birleşik Avrupa" düşüncesini savunanların çabaları sonucu, Avrupa Birliği'nin temelleri ekonomide bütünleşmeyi sağlama amacıyla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT) kurulmasıyla atılmıştır (Davies, 2003). Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu oluşturan ülkeler; Belçika, Fransa, Federal Almanya Cumhuriyeti, Lüksemburg, Hollanda ve İtalya'dır.

1957 yılında AKÇT'nin altı üyesi işgücü ile mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayanan bir ekonomik topluluk kurulması için görüşmelere başlamıştır (www.europarl.org.uk, 2006). Yapılan görüşmeler sonucu 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşmasıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) kurulmuştur. AKÇT, AET ve EURATOM 1965'de kurucu üyelerin imzalamış oldukları "Birleşme Antlaşması" ile tek bir konsey, komisyon ve parlamento çatısı altında yeniden yapılandırılmış, bütçeleri birleştirilmiş ve Avrupa Toplulukları (AT) terimi kullanılmaya başlamıştır (Ana Brittanica, 1986). Roma Antlaşmasının imzalanması ile Avrupa'nın bütünleşme süreci başlamıştır (George ve Bache, 2001).

AT üye ülkeler arasında ticareti ve işbirliğinin arttırmak, ekonomi politikalarını birbirine yakınlaştırmak, istikrarlı büyüme ile yaşam düzeyinin yükseltilmesi amacıyla kurulmuştur (Pinder, 2001). Bu amaca uygun olarak gümrük vergileri 1 Temmuz 1968'de kaldırılmıştır. Atmışlı yılların sonunda topluluk artık kendi tarım ve ticaret politikalarını belirlemiş durumdadır. Topluluk zamanla sosyal, bölgesel ve çevresel konularda daha fazla sorumluluk üstlenmeye başlamıştır. Elde edilen başarılar diğer Avrupa ülkelerini AT üyeliği konusunda cesaretlendirmiştir. İngiltere, Danimarka ve İrlanda 1973'te, Yunanistan 1981'de, İspanya ve Portekiz 1986'da topluluğa üye olmuştur (Jones, 2001). Bu genişleme sonucu üye ülkelerin ekonomik düzeyleri arasındaki farklılıkları azaltmaya yönelik yapısal programlar uygulanmaya başlanmıştır.

1979 yılında "Avrupa Para" sistemi kurulmuştur ve Avrupa Parlamentosu üyelerinin üye ülke vatandaşları tarafından seçilmesine başlanmıştır (George ve Bache, 2001). Ardından 1985'te imzalanan Schengen Antlaşması ile taraf ülkeler, birbirleri arasında vize ve gümrük işlemlerinin kaldırılmasını ve antlaşmaya taraf olmayan ülkelerin vatandaşlarına ortak vize ve gümrük tarifesi uygulanmasını kararlaştırdılar (www.ikv.org.tr, 2005)

Sovyetler Birliği'nin dağılması, Doğu Avrupa ülkelerinin demokratikleşmesi ve iki Almanya'nın birleşmesi Avrupa'nın siyasi yapısını tamamen değiştirmiştir. Dünya ekonomisinin değişmeye başladığı bu dönemde AT yeni politikalar geliştirmek için ilk adımlarını 1984 yılında atmış ve birleşmenin derinleştirilmesine dayanan bir strateji belirlemiştir (Tekeli ve İlkin, 2000). 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile başlayan süreçte Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği (AB) olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Bu antlaşma ile üye ülkeler arasında ilişkilerin başta ekonomik ve parasal birlik olmak üzere geliştirilmesi, üye ülkeler arasında seyahat edebilme ve çalışma özgürlüğü sağlanması amaçlanıyordu (Tekeli ve İlkin, 2000). Ocak 1993 tarihinde tüm ticaret engelleri kaldırılmış Avrupa bir ortak pazara dönüşmüştür.

1995 yılında Avusturya, İsveç ve Finlandiya'nın üyeliğe kabul edilmesiyle üye sayısı on beşe yükselmiştir. 1997 yılında gerçekleştirilen Amsterdam Zirvesinde 1 Ocak 1999 tarihinde tek para birimi olan Avro'ya geçilmesi teyit edilmiştir (George ve Bache, 2001).

Avrupa'nın değişen siyasi yapısı AB'ye yapılan üyelik başvurularını arttırmış ve yeni bir genişleme süreci başlamıştır. Aday ülke sayısının önceki genişleme dönemlerine göre daha fazla olması AB bünyesinde çeşitli endişelerin başlamasına yol açmıştır. Bu endişelerin sonucu olarak aday

ülkelerden bazı özel kriterleri yerine getirmeleri istenmiştir (www.deltur.cec.eu.int, 2006).

AB bünyesine ortak bir anayasa hazırlamak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucu olarak 17- 18 Haziran 2004 Brüksel zirvesinde Anayasa Antlaşma Taslağı kabul edilmiştir. 29 Ekim 2004 tarihinde ise Roma’da AB Anayasası üye ve aday ülke liderleri tarafından imzalanmıştır. Bu antlaşma ile anayasanın 1 Kasım 2006 tarihinde yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir. Fakat anayasanın yürürlüğe girebilmesi için tüm üye ülkelerin onayının alınması gerekmektedir. Fransa ve Hollanda’da yapılan referandumlarda “hayır” cevabının çıkması anayasanın yürürlüğe girmesini geciktirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti – Avrupa Birliği İlişkileri

Türkiye Cumhuriyeti İkinci Dünya Savaşında tarafsızlık siyaseti uygulamış ve savaşa katılmamayı tercih etmiştir. 1946 yılında çok partili siyasi hayata geçen Türkiye Cumhuriyeti, 1948 yılında Avrupa Konseyinin kurucu üyesi olmuş ve 1952 yılında Kuzey Atlantik İttifakı’na (NATO) katılmıştır (Sözen ve Shaw, 2003). 1959 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin AET’ ye ortaklık için başvuruda bulunmasıyla birlikte, Avrupa ile ilişkilerde ilerleme dönemine girilmiştir (Karluk, 1996; Eralp, 1997). 1963 yılında imzalanan Ankara antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti ortak üye statüsü kazanmıştır (Sözen ve Shaw, 2003). Ankara Anlaşmasında, Türkiye Cumhuriyeti ile AT arasında kurulan ve nihai amacı Türkiye Cumhuriyeti’nin Topluluğa tam üyeliği olan ortaklığın, üç dönemden geçerek gerçekleşmesi öngörülmüştür. Bunlar; hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönemdir (www.deltur.cec.eu.int, 2006). Bu anlaşma ile Türkiye Cumhuriyeti ileride gerçekleşebilecek tam üyelik yolunda adım atmıştır (Tekeli ve İlkin, 2000).

Topluluk, 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol çerçevesinde 1971 yılından itibaren, tek taraflı olarak, bazı petrol ve tekstil ürünleri dışında Türkiye Cumhuriyeti’ den ithal ettiği tüm sanayi mallarına uyguladığı gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını tek taraflı olarak sınırlamıştır (www.ikv.org.tr, 2005). Türkiye Cumhuriyeti’nin, Katma Protokolü izleyen yıllarda siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı geçiş dönemindeki yükümlülüklerini yerine getirememesinin sonucu olarak gümrük indirimleri durdurulmuştur. 1986 yılında Türkiye Cumhuriyeti-AT Ortaklık Konseyi’nin toplanması ile ilişkilerde normalleşme sürecini başlatmıştır (Karluk, 1996). Türkiye Cumhuriyeti AET tam üyelik başvurusunu 14 Nisan 1987 tarihinde yapmıştır (Tekeli ve İlkin, 2000). Komisyon kendi iç pazarı tamamlama sürecinden önce yeni bir üye kabul

edemeyeceğini bildirmiş, öncelikle Gümrük Birliği'nin tamamlanması önerilmiştir (Özcan, 2004). Komisyon ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik, sosyal ve politik sebeplerden dolayı üyeliğe hazır olmadığı sonucuna varmıştır (Hale, 2000). Canbolat'a (2002) göre Türkiye'nin yapmış olduğu resmi üyelik başvurusuna verilen yanıtta Türkiye'ye verilen ret cevabını sebebi dört başlıkta toplanmıştır, bunlar; demokrasi yetersizliği, insan hakları ihlalleri, ekonomik yapının yetersizliği ve geri kalmış bölgeler sorunudur. Komisyon'un kararı ret olarak çıkmamasına karşın, üyelik için herhangi bir tarih verilmemiştir (Özcan, 2004).

İnsan hakları savunucuların ve Avrupa Parlamentosu'nun bazı üyelerinin karşı çıkmasına rağmen 6 -7 Mart 1995 tarihli Türkiye Cumhuriyeti-AB Ortaklık Konseyi toplantısında Gümrük Birliği Antlaşması imzalanmıştır (www.deltur.cec.eu.int, 2006). Gümrük Birliği Anlaşması Avrupa Parlamentosunda onaylandıktan sonra 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girmiştir (Klauss, 2000). Türkiye Cumhuriyeti'nde Gümrük Birliği, tam üyelik öncesi önemli bir adım olarak algılanmıştır (Arat ve Baykal, 2001).

1997'deki Lüksemburg zirvesinde AB; Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Polonya, Bulgaristan, Romanya, Estonya, Letonya, Litvanya ve Kıbrıs Rum Kesimi'ni aday ülke olarak açıklamıştır (Özcan, 2004). Türkiye Cumhuriyeti'nin bu ülkeler arasında yer almaması kamuoyunda büyük hayal kırıklığı yaratmıştır (Sözen ve Shaw, 2003). Halı'nın (1999) belirttiğine göre Türk kamuoyu, diğer aday ülkelerin aksine Türkiye Cumhuriyeti'nin karşısına çıkan tam üyelik yolundaki engellerin, ekonomik nitelikli olmaktan çok siyasi nitelikli engeller olduğunu düşünmektedir. Türkiye Cumhuriyeti, üyelik başvurusunu geri çekmeyeceğini, Gümrük Birliği uygulamasını devam ettireceğini, ancak AB ile siyasi diyalogu donduracağını açıklamıştır (www.ikv.org.tr, 2006). AB uzun yıllar direndikten sonra bu zirvede Türkiye Cumhuriyeti'nin adaylığını kabul etmiştir (Tekeli ve İlkin, 2000). Aralık 1999'da Helsinki'de yapılan Avrupa Birliği Konseyi'nde (Avrupa Zirvesi) Türkiye Cumhuriyeti oybirliği ile AB'ye aday ülke olarak kabul edilmiş, diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı açık ve net bir biçimde belirtilmiştir (Tuzcu, 2002).

Helsinki sonrasında AB Komisyonu, 8 Kasım 2000 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti için Katılım Ortaklığı Belgesi düzenlemiştir (Özcan, 2004). AB Konseyi tarafından resmen 8 Mart 2001 tarihinde kabul edilen Katılım Ortaklığı Belgesi, AB'nin katılım ölçütlerinin karşılanması yönünde ilerleme kaydedilmesi amacıyla Türkiye Cumhuriyeti için önceliklerin belirlendiği bir yol haritası olarak değerlendirilebilir. TBMM, Kopenhag Kriterlerini yerine getirebilmek için kanunlardaki gerekli değişiklikleri yapmaya başlamıştır (Oder, 2002).

2002 yılındaki Kopenhag Zirvesi sonucunda Avrupa Komisyonu Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili olarak gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi'ni 25 Mart 2003'te yayımlamıştır. Bu belgede Türkiye Cumhuriyeti'nin yükümlülüklerini yerine getirmesi durumunda tam üyelik müzakerelerine başlanabileceği belirtilmiştir. Türk hükümeti de Ulusal Programı yeniden güncelleyerek 24 Temmuz 2003'te Resmi Gazete'de yayımlamıştır (www.deltur.cec.eu.int, 2006).

AB Komisyonu, 6 Ekim 2004 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kopenhag kriterlerine uyum yönünde kaydettiği aşamaların ve mevcut eksikliklerin saptandığı ilerleme raporunu açıklamıştır. Komisyon, Türkiye Cumhuriyeti'nin katılım için gerekli siyasi kriterleri yeterince karşıladığı sonucuna varmış ve müzakerelerin açılmasını tavsiye etmiştir (Aygül ve Güvemli, 2004). Dernekler Kanunu, yeni Türk Ceza Kanunu ve İstinaf Mahkemeleri Kanununun yürürlüğe konması gerektiğini belirtilmiştir. 16-17 Aralık 2004 tarihinde Brüksel'deki AB Konseyi Zirvesi'nde, Avrupa Komisyonu'nun 6 Ekim 2004'te hazırladığı rapor ve tavsiye kararı doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti ile müzakerelerin 3 Ekim 2005 tarihinde başlamasına karar verilmiştir. 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da alınan kararla AB, Türkiye Cumhuriyeti ile tam üyelik müzakerelerini başlatılmıştır (Üstel, 2005).

Tam üyelik sonrası, Türkiye'nin birçok kazanımı olacağı düşünülmektedir. Üstel'e (2005) göre AB üyeliği Türkiye'de istikrarı sağlamlaştıracak, gelir dağılımını düzenleyecek ve bölgesel gelişmişlik farkını azaltacaktır. Toplumsal yaşamın çevre, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik başta olmak üzere, birçok alanında iyileşmeler yaşanacaktır.

AB Eğitim Politikalarının Tarihi

Avrupa Birliği'nin ilk yıllarında eğitim kelimesi resmi antlaşmalarda yer almamıştır. Birliğin eğitim alanındaki politikaları, 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması'na kadar geçen sürede üyelerin gönüllü olarak katıldıkları bir faaliyet olarak uygulanmaya çalışılmıştır (Jones, 2001). Bu antlaşmayla birlik tarihinde ilk defa bir antlaşmada eğitim kelimesi somut olarak yer almış ve Birliğin eğitim alanındaki sorumlulukları resmi olarak ifade edilmiştir (Lenaerts, 1994).

AB Eğitim politikalarının gelişim sürecini, belli tarihlere ayırarak dört temel bölümde inceleyebiliriz: 1957-1970, 1970-1980, 1980-1992 ve 1992 sonrası (Brine, 1995; Field, 1998). Bu tarihlerin belirlenmesine mesleki eğitim alanındaki gelişmeler, değişen iş koşulları, küreselleşme, eğitim konusunda

yapılan yasal düzenlemeler ve AB'nin genişlemesi gibi faktörler etkili olmuştur (Davies, 2003).

1. 1957 – 1970 Dönemi

AB'nin kuruluş sürecinde, AKÇT ve AET üyelerinin önceliği ekonomik alanda işbirliği idi (Hoggart ve Johnson, 1987). AKÇT'nin kurucu üyeleri eğitimin, ulusal kimliklerle bağlantılı olduğunu düşünüyordu, bu yüzden topluluğun eğitimle ilgili politika üretmesini uygun bulmamışlardır (Mikl, 2003). AB'nin kurucularından sayılan Monnet'in birliğin kuruluş aşamasında eğitimin önemini vurguladığı, birçok eğitimci tarafından kabul edilmiştir (Blitz, 2003). Fakat eğitim ile ilgili konular 1957 ve 1976 yılları arasında topluluk koridorlarında bir tabu olarak varlığını sürdürmüştür (Neave, 1988).

2. 1970 – 1980 Dönemi

1970'li yılların başından itibaren Avrupalı politikacıların eğitim politikalarına bakış açıları değişmeye başlamıştır. Birçok politikacı eğitimi geleceğin Avrupa vatandaşını yaratmanın yolu olarak görüyordu (Leibfred ve Pierson, 1996). Bu düşüncenin sonucu olarak "European University Institute" Floransa'da kuruldu (Fritsch, 1998). Bu enstitünün sosyal bilimler alanında bir araştırma merkezi olmasına rağmen AB Enstitüsü olmak gibi bir konumu yoktu (Kreher, 1996). İlerleyen yıllarda politik, ekonomik ve kültürel alanlarda işbirliğini arttırmak için çeşitli adımlar atılmaya başlanmıştır (Urwin, 1995; Young, 1996; Minshull ve Dawson, 1996).

AKÇT'nin kuruluş antlaşması olan Roma Antlaşmasınının 128. maddesi mesleki eğitimle ilgili ortak politika oluşturulmasının temellerini atmıştır. Roma Antlaşmasının' da yasal dayanağı olmamasına rağmen Eğitim Bakanları 1971 yılında ilk toplantılarını yapmışlardır (Ertl, 2003). Sonuç bildirgesinde belirtilenleri beş ana başlıkta toplamak mümkündür. Bu başlıklar; öğrenci değişimi için üniversiteler arası işbirliği yapılması, ortaöğretimde kız öğrencilere eşit fırsat verilmesi, göçmen ailelerin çocuklarının eğitimi, okuldan iş yaşamına verimli geçiş sağlanması ve topluluğa üye ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki ilişkilerin arttırılması olarak sıralanabilir (Resolution, 1974).

Belçika Eski Eğitim Bakanı Janne Report tarafından 1973 yılında hazırlanan "For a Community Policy of Education" isimli raporun bulguları değerlendirilerek, 1974 yılında Bakanlar Konseyi'nde eğitim faaliyetlerini

düzenlemek amacıyla bir önerge hazırlanmıştır (Ertl, 2003). 1976 yılında ise, daha önce hazırlanan önergenin kapsamı genişletilmiştir. Bu çalışmaların sonucu olarak “Eğitim Eylem Programı” (Education Action Programme) 1976 yılında Bakanlar Konseyi tarafından kabul edilmiştir (Brock ve Tulasiewicz, 2000). Eğitim Bakanları ayrıca eğitim alanında koordinasyonu artırmak için “Eğitim Komitesi” kurulmasını kararlaştırmışlardır (Ertl, 2003). Eğitim Komitesinin kurulması ve Eğitim Eylem Programı AB üye ülkeleri arasında eğitim alanında işbirliğinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Commission, 1993; Brock ve Tulasiewicz, 2000). Ertl’in (2003) belirttiğine göre hazırlanan bu programın süresi, planlanan üç yıllık dönemin sonunda üç sene daha uzatılmıştır. 1973 yılında eğitim politikaları, AB Komisyonu tarafından araştırma ve bilim politikaları ile birlikte Komisyon alt birimlerinden olan DG XII’ in (Directorate General) sorumluluk alanına dâhil edilmiştir (European Commission, 1997). Böylece eğitim politikaları ilk defa Komisyonun sorumluluk alanı içine alınmıştır (Neave, 1984).

1976 yılı sonrası AET eğitime daha fazla ilgi göstermeye başlamıştır. Ekonominin küreselleşmeye başlaması, yüksek nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyulması ve ekonomik krizlerin sonucu olarak işsizlik oranının artmaya başlaması, AET’nin eğitim politikalarında değişikliklere yol açmıştır (Brine, 1995). İşgücü kalitesini artırmak için, eğitim politikalarının daha stratejik planlanmasının gerekliliğinin ve mesleki eğitim kurumlarının öneminin ortaya çıkması bu değişimi hızlandıran başlıca faktörlerdir (Economou, 2003).

3. 1980 – 1992 Dönemi

1981 yılında eğitim alanında kullanılacak bilgi ağı olarak tasarlanan Eurodice ve mesleki eğitim konusunda çalışmalar yapmak amacıyla Avrupa Bakanlar Konseyi Avrupa Mesleki Eğitim Merkezi (CEDEFOP) kurulmuştur (Davies, 2003). Bu süreç içerisinde çeşitli programlar başlatılmıştır. İlk olarak Ulusal Akademik Tanıma Bilgi Merkezleri (NARIC’s) 1984 yılında oluşturulmuştur. Bu programların ilki 1986 yılında başlatılan COMETT’dir. COMETT programını yükseköğrenim alanında işbirliğini hedefleyen Erasmus takip etmiştir. Erasmus programının uygulanmasıyla bilgi alışverişinden öğrenci değişimine geçiş yaşanmıştır (www.deltur.cc.eu.int, 2006). Mesleki eğitim alanında ise çalışmaları destekleyen projelerden en önemlisi üye ülkeler tarafından gençlere mesleki eğitim fırsatının verilmesi amacıyla desteklenmiş olan PETRA’ dır (Ertl, 2003). Hazırlanan bu programlar üç yasal temele dayanmaktadır. Bunlar; Roma Antlaşmasınının 128. maddesi; 1963 yılında belirlenen mesleki eğitimin

temel prensipleri ve AET Eğitim Bakanlarının 1974 yılında yaptıkları toplantı sonucu aldıkları kararlar olarak sıralanabilir (Mc Mohan, 1995).

Bir önceki paragrafta sıralanan birinci kuşak programların birçok açıdan hedeflerine ulaştığı, ancak bu programların etkilerinin projelerde yer alan kurumlar ve kişiler üzerinde sınırlı kaldığı belirtilmektedir (Ertl, 2003). Bir başka deyişle, bu programlar katılımcılar üzerinde sağladıkları olumlu gelişmeleri topluma ve eğitim sistemlerine yansıtmakta yetersiz kalmışlardır. Katılımcılara yeterli destek verilmemesi, üye ülkelerin dışarıdan yapılan yeniliklere gösterdiği direnç, projelerin ve programların yeteri kadar değerlendirilmemesi, ulusal düzeyde bürokratik engeller ve politikacıların yeterli katılımının sağlanamaması bu problemlerin sebebi olarak gösterilebilir (Sellin, 1995). Bu programlar genel olarak kısıtlı bütçeyle hazırlanmıştır. Avrupa Komisyonu tarafından Erasmus, COMETT ve PETRA için ayrılan kaynaklar Avrupa Konseyi tarafından azaltılmıştır (Bardong, 1994).

Bu dönemde genel eğitimin Avrupalılık boyutu genişçe tartışılan bir konu olmuştur. Bu kavram Avrupa'nın bütünleşme süreci ile ilgili tartışmalarda sıkça gündeme gelmiştir. Bu kavram 1973 yılında hazırlanan Janne Raporunda ve 1976 yılında AET Eğitim Eylem Programında ilk olarak ortaya çıkmış ancak 1988 yılında Bakanlar Konseyi tarafından tanımlanmıştır (Resolution, 1988). Bu gelişmelerle birlikte üye ülkeler Avrupa'nın bütünleşmesini kolaylaştırmak amacıyla okul programları ve öğretmen eğitim konusunda ortak adımlar atılmıştır. AET bu amaçla materyal geliştirilmesi, enstitüler arası işbirliği ve değişim programları gibi ortak çalışmaları destekledi. AET desteğini, politikacıların etkisinden daha uzak olmaları sebebiyle yüksek öğrenim programları üzerine yoğunlaştırmıştır (Economou, 2003).

1986 yılında ortak pazarı oluşturmayı hedefleyen ve Avrupa Tek Senedi'nin (Single European Act) imzalanmasını izleyen zaman diliminde AET, ekonominin iş gücü ihtiyacını göz önüne alarak eğitimde yenilikler başlatmıştır (Economou, 2003). Gümrük duvarlarının kaldırılması, ortak pazarda oluşan ekonomik, finansal, sosyal, politik ve teknolojik değişimler sonucu eğitime olan ilgiyi arttırmıştır (Brock ve Tulaseiewicz, 2000). Avrupa Tek Senedi'nin imzalanmasından sonra bazı programların süresi uzatılmıştır: Erasmus ve COMETT programları 1990'da, PETRA programı ise 1992'de ikinci dönemlerine başlamıştır. Mesleki eğitim alanında ise FORCE programı hazırlanmış ve program 1990 yıllarında uygulamaya başlanmıştır (Funell ve Müler, 1991). Field' e (1997) göre bu programlarda, iş gücü hareketini motive etmek ve Avrupa vatandaşı yaratmak amacıyla değişiklikler yapılmıştır. 1990 yılında ise Orta ve Doğu Avrupa ülkeleriyle iş

birliğini arttırmak amacıyla TEMPUS isimli yeni bir eğitim programı hazırlanmıştır (Teichler, 1999).

Bütün bu çabalara karşın, topluluğun eğitim alanındaki faaliyetlerinin kesin bir yasal temele oturtulmaması ortak eğitim politikalarının uygulanmasını güçleştirmekteydi. Bazı üye ülkelerin eleştirileri sonucu, komisyonda alınan kararların yerel uygulamalarında değişiklikler yapıldı (Field, 1997). Topluluğun ortak Avrupa idealine ulaşması için yasal anlamda bazı düzenlemeler yapılması gerekiyordu.

4. 1992 – 2007 Dönemi

Maastricht Antlaşması olarak bilinen Avrupa Birliği antlaşması ile topluluğun ismi Avrupa Birliği olarak değiştirilmiş ve eğitim alanında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Antlaşmanın 126. maddesi genel eğitimle, 127. maddesi ise mesleki eğitimle ilgili hükümler içermektedir. Bu maddeler aşağıda sıralanmıştır (www.deltur.cec.eu.int, 2006);

- Birlik, gerekli gördüğü faaliyetleri destekleyerek, üye ülkeler arasında iş birliğini arttırarak eğitim kalitesini geliştirmelidir
- Birlik üye ülkelerde mesleki eğitimi geliştirme faaliyetlerini desteklemeli ve ortak bir mesleki eğitim politikası belirlemelidir.

Maastricht Antlaşması ile mesleki ve genel eğitim kavramları birbirinden kesin olarak ayrılmıştır. Maastricht Antlaşması öncesi AB bünyesinde eğitim faaliyetleri Roma Antlaşması'nın 128. maddesine göre mesleki eğitimi geliştirme amacı taşıyordu. Maastricht antlaşması sonrası topluluğun eğitim ile ilgili faaliyetlerinin kapsamı genişletilmiştir (Blitz, 2003). Maastricht Antlaşmasının en büyük başarısı topluluğun eğitim alanında yetkisini arttırmasıdır (Lenaerts, 1994).

Maastricht sonrası dönemde birliğin eğitim alanındaki faaliyetleri, Sokrates ve Leonardo gibi programlar üzerinde yoğunlaşmıştır (Economou, 2003). 1995 yılından sonra AB Eğitim programları Avrupa Ekonomi Bölgesindeki ülkelerin katılımına da açılmıştır (Jones, 2001). Ertl'e (2003) göre bu programların ortak amaçları;

- Çok uluslu eğitim, mesleki eğitim ve gençlik ortaklıkları oluşturmak
- Eğitim programlarının ve yurtdışında eğitim fırsatlarının değişimini sağlamak

- Yeni yaklaşımları hedefleyen eğitim ve öğretim projeleri üretmek ve uygulamak
- Eğitimde yeni teknolojiler ve mesleki niteliklerin tanınması gibi ülkeler arası konuları çözmeyi amaçlayan yeni sistemler aramak
- Akademik ve mesleki uzmanlık ağları kurmak
- Uyum, karşılaştırma ve karar alma için ortak bir altyapı oluşturmak
- Açık ve uzaktan eğitim ile bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim alanında kullanılmasına ve eğitimde çoklu ortam desteğinin sağlanmasına katkı sağlamaktır.

Sokrates, Leonardo ve Gençlik Programlarının kendilerinden önce uygulanan programlardan farklı özellikler gösterdiği Ertl (2003) tarafından belirtilmiştir. Bu programlar takip ettikleri programlarla benzer amaçlar taşımalarına rağmen yaşam boyu öğrenme ve çoklu ortam gibi alanlarda işbirliği de içermektedir. Bu programlarda yeni proje fikirleri daha fazla desteklenmiştir. Üye ülkelerin ve sosyal kurumların temsilcilerinin, programların başvuru ve seçme süreçlerine daha aktif katılım teşvik edilmiştir. Proje seçim kriterleri belirgin hale getirilmiş, böylece uygulamada şeffaflık sağlanmıştır. İkinci kuşak programlarla tamamlayıcı bütçe uygulamasına geçilmiştir, bunun sonucu olarak Sokrates ve Leonardo programlarında proje bütçesinin % 75'inin verilmesi benimsenmiştir (Ertl, 2003).

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği verilerine göre 1995–2000 yılları arasında Sokrates, Leonardo ve Gençlik isimli yeni nesil programlara katılım hızla artmaktadır. Her yıl 127.000'i aşkın öğrenci ve üniversiteler ile yüksek öğretim kurumlarından 10.000'i aşkın öğretim üyesi hareketlilik programlarına katılmaktadır (www.deltur.cc.eu.int, 2006). Bu programlara 1,9 milyar Avro hibe finansmanı sağlanmıştır.

19 Haziran 1999 tarihinde imzalanan Bologna Deklarasyonu ile AB üyelerinin yüksek öğretimden sorumlu bakanları 2010 yılına kadar Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın gelişmesi için önemli ortak hedeflerde anlaşmışlardır. 2000 yılında Lizbon'da toplanan konferansta, Eğitim Konseyinden eğitim sistemlerinin hedeflerini, küresel rekabetin artması ve bilişim teknolojisi alanındaki gelişmeler doğrultusunda belirlenmesi istenmiştir (Mikl, 2003). 1995 ve 2000 tarihleri arasında programların sağladığı başarı sonucu, yukarıda sözü edilen programların 2000–2006 yılları arasında da uygulanması kararlaştırılmıştır. AB, bu programlar için 3,6 milyar Avro tutarında hibe finansmanı ile 2 milyon kişiyi programlardan yararlandırmayı

öngörmektedir. Şubat 2001 tarihli Komisyon raporuna göre (www.deltur.cec.eu.int, 2006) AB eğitim programlarının amaçları:

- Eğitim ve mesleki eğitim kalitesinin iyileştirilmesi,
- Hayat boyu öğrenmenin herkes için erişilebilir olması,
- Eğitim sisteminin dış dünyaya daha açık hale getirilmesidir.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi 15 Kasım 2006 tarih ve 1720/2006/EC sayılı kararı ile 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren mesleki ve genel eğitim programlarını tek bir çatı altında toplayarak Hayat Boyu Öğrenme Programının (LLP, Lifelong Learning Programme) başlayacağını duyurmuştur (Official Journal of EU, 2006). Yeni programla mesleki ve genel eğitim programların bütünleştirilmesi amacıyla tek bir çatı altında toplanması hedeflenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin AB Eğitim Programları'na Katılım Süreci

Avrupa Birliği Antlaşması sonucu AB'nin ortak eğitim programlarının sayısını arttırması ve Gümrük Birliği sonrası AB – Türkiye Cumhuriyeti ilişkilerinde gözlenen ilerleme; Türkiye Cumhuriyeti'nde AB Eğitim Programlarına olan ilgiyi arttırmıştır. 30 Ekim 1995 tarihinde AB Eğitim Programlarına katılmak için başvuruda bulunulmuştur. AB Komisyonu 13 Mayıs 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin Sokrates, Leonardo ve Gençlik programlarına; bu programların kuruluşuna dair temel kararların ilgili maddelerine Türkiye Cumhuriyeti'nin adının eklenmesi suretiyle dâhil edilmesini önerdi. Fakat bu öneri Avrupa Parlamentosu Eğitim, Kültür, Gençlik ve Medya Komitesi tarafından 3 Şubat 1997 tarihinde bloke edildi (www.ua.gov.tr, 2005). Bu engelleme sonrasında AB Ekonomik ve Sosyal Konseyi 20 Mart 1997 tarihli toplantısında ve Türkiye Cumhuriyeti-AB Karma İstişare Komitesi 12 Haziran 1997 tarihli toplantısında Türkiye Cumhuriyeti'nin programlara katılımını destekleyen kararlar almışlardır (www.ua.gov.tr, 2005). Aralık 1997 Lüksemburg zirvesinin ardından ilişkilerin Türkiye Cumhuriyeti tarafından dondurulması programlara Türkiye Cumhuriyeti'nin katılımı ile ilgili süreci yavaşlatmıştır (<http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee>, Kasım 2005).

Avrupa Parlamentosu Genel Kurulunun 0251/98 sayılı kararında Türkiye Cumhuriyeti'nin programlara dâhil edilmesi olumlu karşılanmıştır. 25 Şubat 1999 tarihinde Avrupa Parlamentosu Eğitim, Kültür, Gençlik ve Medya Komitesinin Türkiye Cumhuriyeti'nin programlara katılımını destekleyen önerisi Avrupa Parlamentosu Genel Kurulunun 253/2000/EC sayılı kararıyla

kabul edilmiştir. Bu karar 03.02.2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Council, 2000).

26 Şubat 2002 tarihinde ise AB ve Türkiye Cumhuriyeti arasında Çerçeve Antlaşması imzalanmıştır. Çerçeve Anlaşmasını onaylayan 4763 sayılı Kanun da TBMM tarafından görüşülerek uygun bulunmuş ve 28 Haziran 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, eğitim programlarına katılım için öngörülen hazırlık süreci kapsamında yürütülecek çalışmalar ve finansmana ilişkin dört anlaşmayı 27 Aralık 2002 tarihinde AB Komisyonu ile imzalamıştır. Bu anlaşmalar; Leonardo Hazırlık Tedbirleri Anlaşması, Sokrates Hazırlık Tedbirleri Anlaşması, Gençlik Hazırlık Tedbirleri Anlaşması ve Sokrates Programı Pilot Uygulamaları Anlaşmalarıdır (www.ikv.org.tr, 2004). Ulusal Ajans (www.ua.gov.tr, 2005) verilerine göre hazırlık bütçesine AB 3.780.872 €, Türkiye Cumhuriyeti 1.071.041 € katkıda bulunmuştur. Sokrates pilot uygulamalar bütçesine ise AB 970,000 €, Türkiye Cumhuriyeti ise 240,000 € katkı yapmıştır. Hazırlık dönemi süresince uygulanacak hazırlık tedbirlerinin finansmanı % 80 civarında AB Komisyonu hibesinden, % 20 civarında ulusal bütçe kaynaklarından sağlanmıştır.

2002 yılında yayınlanan “Proposal for Preparatory Measures, Turkey” raporunda AB, Ulusal Ajansın Haziran 2003 tarihinde faaliyete geçmesiyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1 Ocak 2004 tarihinde Sokrates II programına katılabileceği belirtilmiştir.

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti arasında 15 Nisan 2004 tarihinde imzalanan mutabakat zaptına göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin 2004 tarihi itibarıyla programlara katılımı kabul edilmiştir. Mutabakat zaptına göre Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Birliği bütçesine belirtilen oranlarda mali katkı yapacaktır (www.eu.int, 2006) .

Türkiye Cumhuriyeti yapması gereken katkı payının bir kısmını devlet bütçesinden karşılayacaktır. Belirtilen tutarlar ise 17 Aralık 2001 tarih (EC)2500/2001 sayılı Konsey Tüzüğü çerçevesinde AB yönetmeliklerine bağlı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin katılım öncesi fonlarından ödenecektir.

Talep edilen katılım öncesi fonlar her sene bir mali antlaşmaya göre Türkiye Cumhuriyeti'ne aktarılacaktır. Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet bütçesinden gelen kısım ile birlikte bu fonlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal katkısını oluşturacak ve Komisyon tarafından fonlar için yapılacak yıllık çağrılara cevaben Türkiye Cumhuriyeti ödemeleri bu fonlardan yapacaktır (Mutabakat Zaptı, 2004). Aşağıda bulunan tablolardaki veriler 15 Nisan 2004 tarihli

mutabakat zaptından alınmıştır. Tablo 1’de programlara Türkiye Cumhuriyeti’nin yapacağı katkı tutarının yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 1. Programlara Türkiye Cumhuriyeti’nin Yapacağı Katkı Tutarının Yıllara Göre Dağılımı

	2004 (€)	2005 (€)	2006 (€)
Leonardo	6.024.000	13.024.000	13.024.000
Sokrates	9.050.000	13.550.000	20.300.000
Gençlik	3.279.000	4.369.000	5.819.000

Tablo 2’de ise programlara Türkiye Cumhuriyeti’nin katılım öncesi fonlarından ödenecek katkı tutarının yıllara göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 2. Programlara Türkiye Cumhuriyeti’nin Katılım Öncesi Fonlarından Ödenecek Katkı Tutarının Yıllara Göre Dağılımı

	2004 Yılı (€) (2003 yılı katılım öncesi fonlarından)	2005 Yılı (€) (2004 yılı katılım öncesi fonlarından)	2006 Yılı (€) (2005 yılı katılım öncesi fonlarından)
Leonardo	4.726.508	8.418.059	8.318.218
Sokrates	7.100.746	8.758.039	12.965.281
Gençlik	2.572.746	2.823.902	3.716.501

Tablo 1 ve 2’de yer alan rakamlara göre; Türkiye Cumhuriyeti’nin bütçesinden bu programlara yapması gereken katkı AB tarafından programlara ayrılan bütçenin 2004 yılında yaklaşık olarak % 22’sini, 2005 yılında % 35’ini, 2006 yılında ise % 36’sını oluşturmaktadır. Geri kalan miktar ise AB fonları tarafından karşılanmaktadır.

Sokrates, Leonardo ve Gençlik programları üye ülkelerdeki eğitim politikalarını desteklemek amacıyla kurulmuştur. Bunun sonucu olarak Avrupa Komisyonu, programların yürütülmesi için üye ülkelerle daha fazla işbirliğine ihtiyaç duymaya başlamıştır (Council, 1995). Bu nedenle programlara katılan bütün ülkelerde programların uygulanması için Ulusal Ajanslar kurulmuştur (Ertl, 2003). Ulusal Ajanslar AB Eğitim programlarına

katılacak ülkelerin ulusal yetkililerince ulusal düzeyde programların etkinliklerinin koordineli bir şekilde yönetimini kolaylaştırmak için oluşturdukları yasal, mali ve idari özerkliğe sahip bağımsız kurumlardır (European Commission, 2000).

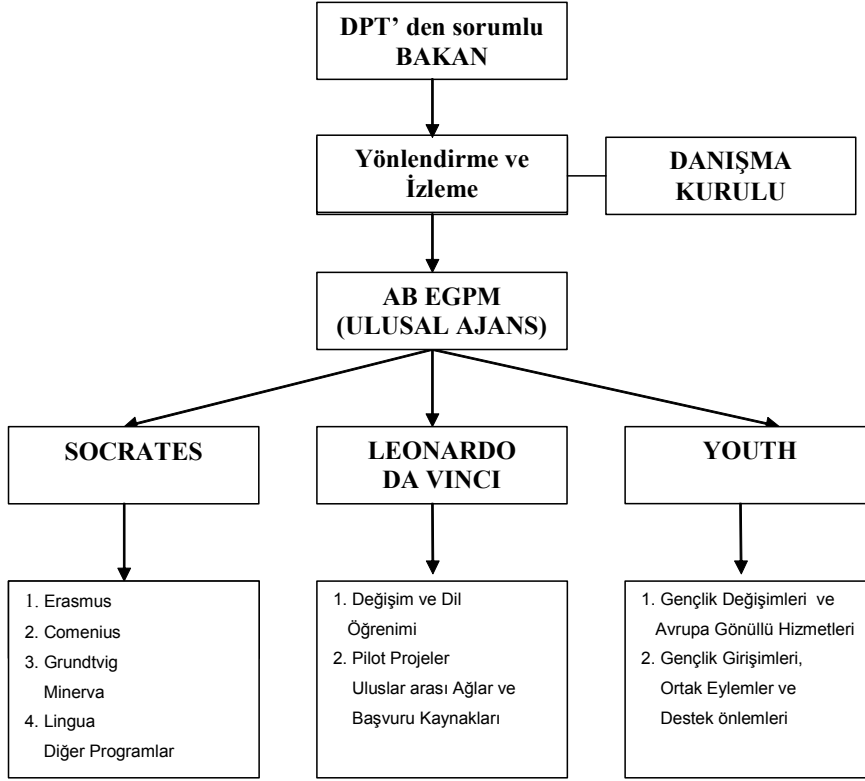
Ulusal Ajanslar yerel otorite tarafından kurulmasına rağmen, AB Komisyonu ve Ulusal ajanslar arasında doğrudan iletişim vardır. Ulusal Ajansların bütçesi AB Komisyonu ve üye ülkeler arasında karşılanmaktadır

Hazırlık çalışmaları sonucu projelerin işleyişinden sorumlu olacak Türkiye Cumhuriyeti Ulusal Ajansın DPT bünyesinde kurulması ve özerk yapıda olması benimsenmiştir. Ocak 2002 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı (www.dpt.gov.tr, 2006) bünyesinde Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere bir daire başkanlığı kurulmuştur (AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi). Ulusal Ajans 6 Ağustos 2003 Tarih ve 25191 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kanun ile Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde ilgili kuruluş olarak kurulmuştur. Kuruluş aşamasında Ulusal Ajans bütçesinin % 20'si Türkiye Cumhuriyeti,% 80'i AB komisyonu tarafından karşılanmaktadır.

Ulusal Ajans, DPT Müsteşarına bağlı olarak çalışan üç genel koordinatörlük (Sokrates, Leonardo ve Gençlik) ile sekiz program koordinatörlüğü şeklinde örgütlenmiş bulunmaktadır. Ayrıca insan kaynakları, finans, satın alma, bilgi işlem ve halkla ilişkiler birimleri de destek birimleri olarak yer almaktadır (www.ua.gov.tr, 2005).

Ulusal Ajans, DPT'den sorumlu Devlet Bakanına, Yönlendirme ve İzleme Komitesine ve Avrupa Komisyonuna karşı sorumluluğu olan bir kuruluştur. "Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (AB EGPM)" adı ile de anılan Ulusal Ajansın idari yapısı Şekil 1'de gösterilmiştir.

Yönlendirme ve İzleme Komitesi; Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, İŞKUR Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü temsilcileri ve DPT Müsteşarlığından en az Genel Müdür düzeyinde 9 üyeden oluşur. Bu komite programların Türkiye Cumhuriyeti içerisinde yaygınlaştırılması için gerekli politikaların hazırlanmasından, Ulusal Ajansın işleyişiyle ilgili kararların alınması, UA ve AB Komisyonu arasındaki idari, mali ve yasal konularda gerekli ilişkilerin yürütülmesinden sorumludur (www.dpt.gov.tr, 2006).

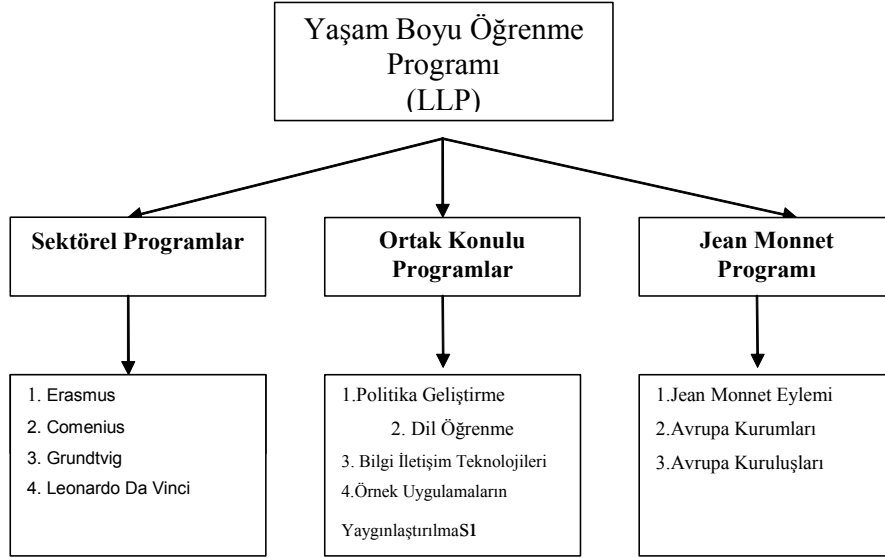

Şekil 1. Ulusal Ajans İdari Yapı Şeması (2006)

Danışma Kurulu ilgili kamu kurum ve kuruluşları, eğitim ve öğretim kurumları, sivil toplum örgütleri ve gönüllü kuruluşlar, gençlik organizasyonları, meslek kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarının temsil edildiği 50 üyeden oluşmaktadır. Danışma Kurulunu görevi ise programların etkinliğini arttırmak için tavsiyelerde bulunmaktadır.

2007 yılında AB Genel Eğitim Programlarında bir takım değişiklikler yapılmış ve Sokrates Programı'nın adı "Life-Long Learning program (Yaşam Boyu Öğrenme Programı)" olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklikler Ulusal Ajans idari yapısında yansımıştır. Yeni program yapısı Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Ulusal Ajans Yeni İdari Yapı Şeması

Kaynak: www.ua.gov.tr, 2007

2005 yılı Kasım ayında Ulusal Ajans Halkla İlişkiler Biriminden alınan rakamlara göre Sokrates programı için 2004 yılı sözleşme dönemi sonuna kadar 6,3 milyon Avro hibe finansmanı sağlamış ve 2.900 kişi bu programdan yararlanmıştır. 2005 yılında 10 Milyon Avro karşılığında 5.100 kişinin, 2006 yılında ise 13,7 Milyon Avro karşılığında yaklaşık 7.000 kişinin Sokrates programından yararlanması beklenmektedir. İzleyen paragraflarda Türkiye'deki durum UA istatistikleri ile özetlenmiştir.

Yine aynı kaynağa göre 2003 ve 2004 döneminde 205 Gençlik projesine 2,4 milyon Avro destek verilmiş bunlardan 4.260 kişi yararlanmıştır. 2005 yılında, 3,1 Milyon Avro karşılığında 6.400 gencin projelerden yararlandırılması beklenmektedir. İkinci safhanın sonuna kadar yani 3 yıl içinde yaklaşık 42.435 kişi programlardan yararlanma ve Avrupa ülkelerini tanıma, yabancı dil öğrenme, farklı kültürleri tanıma, kendi kültürlerini tanıtmaya, diğer program ülkelerinden gelenlerle tanışma imkânına sahip olacaklardır.

Leonardo programı bünyesinde 2004 yılı A tipine yönelik 293 proje başvurusu olmuş bunlardan 227 proje uygulanmaya değer bulunmuştur. 2005 yılında başvuru sayısı 2.571'e yükselmiştir. 2004 yılında bu programdan 1.830 kişi yararlanmıştır. 2005 yılı için yapılan 2.571 başvurudan 347 si

kabul edilmiş ve 7,048 milyon Avro tutarında bir hibe sağlanması öngörülmüştür. 2004 yılında 89 adet B Tipi Ön Teklifi alınmış 29 adedi tam teklif vermeye layık görülmüştür. Bunlardan 27'si tam teklifte bulunmuş 5 adedi Komisyon tarafından kabul edilerek 1,4 Milyon Avro tutarında hibe almıştır.

Basın yayın organlarından da izlenebileceği gibi 1963 yılından bu yana devam eden Türkiye Cumhuriyeti – Avrupa Birliği ilişkileri, Türkiye'nin AB aday üyeliğinin kabulü ile yeni bir boyut kazanmıştır. Avrupa'nın genç nüfusun genel nüfusa oranının en fazla olan ülkesi Türkiye'nin adaylık sürecinde AB Eğitim Programlarına katılması, eğitim kurumlarının Avrupa ile bütünleşmesi açısından çok önemlidir. AB Eğitim Programlarına katılan ülkelerin eğitim kurumlarıyla yapılan ortak projelerin sayısı her sene artmaktadır. Bu nedenle AB eğitim programlarına öğretmen ve öğrencilerin katılımı, bu programlar yolu ile elde edilecek olan kazanımlar, projeler yürütülürken karşılaşılan sorunlar gibi konularda akademik çevrelerce yapılacak olan araştırmaların istenilen gelişmeleri elde etmede katkı sağlayacağı açıktır. Özellikle AB projelerine katılacak olan eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenleri yetiştiren kurumlar olarak eğitim fakültelerine bu konuda önemli görevler düşmektedir.

Kaynakça

- Ana Britannica. **Ansiklopedi**, Anı Yayıncılık, İstanbul, Cilt 3, 1986
- Arat, T. ve S. Baykal. **AB'yle İlişkiler; Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar**, İstanbul, İletişim Yayınları, sf:326-65, 2001.
- Aygül E. ve Güvemli B. **AB-Türkiye ilişkisinde Geline Nokta: Müzakere Tarihinin Verilmesi ve Müzakere Konuları**, 2004. <<http://www.bilgi.edu.tr>>
- Bardong O. Die Bildungspolitik in den Organen der Europäischen Gemeinschaft, **Zielsetzung und Umsetzung**, Schiechler & Bos, sf: 63-77, 1994.
- Blitz B. K. From Monnet to Delors: Educational Co-operation in the European Union, **Contemporary European History**, 12, 2, Cambridge University Press, 2003.
- Brine, J. Educational and Vocational Policy and Construction of The European Union, **International Studies in the Sociology of Education**, 5, sf: 145-163, 1995.
- Brock, C. ve Tulasiewicz W. **Education in a Single Europe**, Routledge, London & NY, 2000.
- Bozkurt, V. **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Vipaş Yayınları., İstanbul, 2001.

- Canbolat İ. **Küreselleşen Dünya ve Türkiye**, VİPAŞ Uludağ Üniversitesi. Güçlendirme Vakfı Yayınları, Bursa, 2002.
- Commission of the European Communities. **Green Paper on the European Dimension of Education**, Luxembourg, 1993.
- Commission of the European Communities. **Statistics on The Implementation of The Second Phase of The Community Action Programme in The Field of Education ‘Socrates’**, Brussels, 2004.
- Council of The European Union and European Parliament, Decision No 819/95/EC, **Official Journal of the European Communities**, L87, 1995.
- Council of The European Union and European Parliament, Decision No 253/2000/EC, **Official Journal of the European Communities**, L28, 2000.
- Davies P. The Maastrich Treaty, **European Journal of Education**, Volume 38 Issue 1 Page 99, Mart, 2003.
<<http://www.europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc01.htm>>
- Economou A. **A Comparative Study of the European Dimension in Education in England, Scotland and Wales, in Implementing European Union Education an Training Policy, A Comparative Study of Issues in Four Member States**, Kluwer Academic Publishers, Netherlands, 2003.
- Eralp, A. **Soğuk Savaşın Günümüze Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri**, İstanbul, İmge Yayınları, 1997.
- Ertl H., **European Union and Education Policies: An Overview of Policies and Initiatives, in Implementing European Union Education and Training Policy: A Comparative Study of Issues in Four Member States**, Kluwer Academic Publishers, Netherlands, 2003.
- European Commission, **Guide to Programs: DG XII-Education, Training and Youth, 1997**, European Commission, **Socrates Guidelines for Applicants**, June 2000.
- Field, J. **A National Strategy for Lifelong Learning**, Department of Education, Newcastle University, Newcastle, 1997.
- Field, J. **European Dimensions; Education, Training and the European Union**, JKP, London, 1998.
- Fritsch, A. **Europäische Bildungspolitik nach Maastricht, Sokrates und Leonardo** Series: Europäische Hochschulschriften, Vol 353, Frankfurt, 1998.
- Funell P. & Müller D., **Vocational Education and the Challenge of Europe: New Developments in Vocational Education**, Kogan Page, London 1991.
- George S. ve Bache I. **Politics in the EU**, Oxford University Press, 2001.
- Hale, W. **Turkish Foreign Policy; 1774-2000**, London: Frank Cass, 2000.
- Hanlı H. **EU-Turkish Relations: Insight Turkey** V.1, January-March, s. 46, 1999.
- Hoggart R.ve Johnson D. **An Idea of Europe**, Chatto and Windus, London, 1987.

- Jones, R. **The Politics and Economics of European Union**, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK, 2001.
- Karlık, R. **Avrupa Birliği ve Türkiye**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul, 1996.
- Klauss, S. European Parliament in the EU External Relations: The Customs Union with Turkey, **European Foreign Affairs Review** , 5/2, sf: 215–37, 2000.
- Kreher A. Forschungsforum seit zwanzig Jahren, **Eumagazin**, Vol. 10, 1996.
- Laqueur, W. **Europe Since Hitler**, Penguin, Harmondsworth, 1972.
- Lenaerts, K. Education in European Community Law After Maastricht, **Common Market Law Review**, Vol 31, 1994.
- Leibfried, S. ve Pierson P. **Social Policy**, Wallace in Wallace, sf: 185-207, 1996.
- Mikl J. The Education Council Report 2001—an Evaluation Based on the ATEE-RDC19 Scenarios, **European Journal of Teacher Education**, Vol. 26, No. 1, 2003.
- Neave G. **The EEC and Education**, Trentham Books, Trentham 1984.
- Neave, G. **Policy and Response: Changing Perceptions and Priorities in the Vocational Training Policy of the EEC Commission**, Vocationlizing Education, Oxford, 1988.
- Mc. Mohan J. A. Education and Culture in European Community Law, **European Community Law Series**, Volume 8, Athlone Press London, 1995.
- Minshull G. N. ve Dawson, M. J. **Europe into the 21st Century**, Holder & Stoughton, London, 1996.
- Mutabakat Zaptı, **Memorandum of Understanding Between The European Community and The Republic of Turkey on The Participation of The Republic of Turkey in The Community Programmes Leonardo Da Vinci II, Socrates II and Youth**, Nisan, 2004. <http://erasmus.gop.edu.tr/Mutabakat_zapti.pdf>
- Oder, B.E. **Enhancing the Human Face of Constitutional Reality in Turkey Through Accession Partnership with the EU**, in B. Duner (ed.), **Turkey: The Road Ahead?**, Stockholm: The Swedish Institute of International Affairs, 2002.
- Özcan M. 1990 Sonrası Avrupa Birliği - Türkiye İlişkileri, **Maliye Dergisi**, 2004.
- Pinder J., **The European Union a Very Short Introduction**, Oxford University Press, 2001.
- Resmi Gazete, 24799; **Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Topluluğu Arasında Türkiye Cumhuriyetinin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun**, 28 Haziran 2002.
- Resmi Gazete, 25191; **540 Sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**, 6 Ağustos 2003.

- Resolution of the Ministers of Education Meeting Within the Council, **Official Journal of European Communities**, C 98, 1974.
- Resolution of the Ministers of Education Meeting Within the Council, **Official Journal of European Communities**, C 308, 1976.
- Resolution of the Ministers of Education Meeting Within the Council, **Official Journal of European Communities**, C177, 1988.
- Sellin B. **Recent Developments in the Youth Policy Field on the European Field on the European Field: Contents and Objectives of the New Programmes**, Circle for Youth Research Cooperation in Europe, 1995.
- Sözen S. ve Shaw I. Turkey and the European Union: Modernizing a Traditional State. **Social Policy and Administration**, Vol 37,, sf:108 – 120, No: 2, April, 2003.
- Teichler U., Maiworm F. ve Schotte-Kmoch M. **Das Erasmus- Programm Ergebnisse der Begleitforschung**, Bundesministerium für Bildung und Forschung, 1999.
- Tekeli, İ ve S. İlk. Avrupa Birliği ve Türkiye, Ümit Yayıncılık,3. Kitap, 2000.
- Tuzcu G. Avrupa Birliğine Geçiş Sürecinde Türk Eğitiminin Planlanması, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı 155-156, 2002.
- Urwin, D. W. **The Community of Europe: A History of European Integrations Since 1945**, Longman, London, 1995.
- Üstel, L. **Öğretmenler İçin AB Kılavuzu**, AB-Türkiye İşbirliği Derneği, 2005.
- Young, J. W. **Cold War Europe 1945 – 1991**, Arnold, London, 1996.
- <<http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee>, 2005>
- <<http://cc.eu.int>, 2006>
- <<http://www.abhaber.com>, 2005>
- <<http://www.deltur.cec.eu.int>, 2006>
- <<http://www.dpt.gov.tr>, 2006>
- <<http://www.euoparl.org.uk>, 2006>
- <<http://www.ikv.org.tr>, 2005>
- <<http://www.ua.gov.tr>, 2005>
- <<http://www.ua.gov.tr>, 2007>

Participation Process of Turkey to European Union Education Programs

Summary

The interest of Republic of Turkey toward EU education programs is increased as result of the observed developments in the relation between Turkey and AB. Republic of Turkey made the application to the participation of EU Education Programs at 1995. European Parliament accepted the suggestion that includes Turkey's participation to EU Education Programs at 1999. The implementation of this decision is actualized at 2000. The Republic of Turkey signed four treaties with EU Commission at 2002. These treaties are related to the financial issues and preparation procedures of Turkey to EU Education Programs. After the establishment of National Agency at 2003 the participation of Republic of Turkey to Socrates II is approved by EU. According to the Memorandum of Understanding signed at 2004 between EU and Republic of Turkey the participation process of Turkey is completed.

The ratio of young population to general population is very high at Turkey when we compare it other countries at Europe. Therefore as a candidate country the participation of Turkey to EU education Programs is very important in terms of the integration of educational institutions with Europe. As a matter of fact, the number of the Project partnership's with the EU countries educational institutions is increasing every year. For this reason, the issues like participation of students and teachers to EU education programs, benefits and aims of these programs and problems faced about the projects must be investigated by the academicians. The contributions of these studies will be helpful for the actualization of the expected developments from EU Education Programs. Especially, the faculties of education have an important responsibility in order to prepare teacher candidates for the participation of EU education programs and development of new projects for these programs.